

Наталія ЧЕРВЯКОВСЬКА,

orcid.org/0000-0003-3463-6333

аспірантка кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій

Бердянського державного педагогічного університету

(Бердянськ, Запорізька область, Україна) nataviktorovna.ch@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Оснащення навчальних кабінетів сучасними інтерактивними комплексами, інтеграція цифрових технологій у навчальний і виховний процес вимагають від учителя нової форми високі знання, уміння і навичок у володінні цифровими інструментами – обирати й використовувати готове навчальне програмне забезпечення, ігри й веб-вміст, мати навички створення інтерактивних вправ за допомогою онлайн-сервісів та інструментів вчителя для досягнення цілей навчальної програми Нової української школи. Також сучасний вчитель має добре володіти інформаційно-цифровими технологіями для реалізації самоосвіти. Актуальність проблеми підвищення ефективності професійно орієнтованого навчання інформатичних дисциплін майбутніх учителів початкової школи в закладах фахової передвищої освіти полягає в пошуку ефективних та інноваційних підходів, які відіграють важливу роль у формуванні в здобувачів стійких практичних навичок продуктивного застосування інформаційно-цифрових технологій у професійній діяльності. У статті наведено теоретичне обґрунтування організаційно-педагогічних умов навчально-виховного процесу й представлено власне розуміння поняття «організаційно-педагогічні умови». Запропоновано й схарактеризовано організаційно-педагогічні умови, спрямовані на підвищення рівня професійної компетентності та якісної підготовки конкурентоспроможного спеціаліста, який має стати успішним учителем Нової української школи. Професійно орієнтований контент інформатичних дисциплін, підвищення навчальної мотивації до вивчення інформатичних дисциплін, застосування міжпредметних зв'язків у процесі навчання інформатичних дисциплін, впровадження в освітній процес спеціальних методів, педагогічних технологій, адаптивних технічних засобів для підтримки інклюзивного навчання, забезпечення проблемного й інтерактивно-комунікаційного навчання, пов'язаного з використанням комп'ютерних технологій, модернізація практичних прийомів навчання у зв'язку з новою роллю вчителя в парадигмі сучасної освіти – необхідна й достатня сукупність чинників для якісної підготовки фахівця, здатного вирішувати типові спеціалізовані задачі початкової освіти.

Ключові слова: професійно орієнтоване навчання, фахова передвища освіта, організаційно-педагогічні умови, Нова українська школа, інформатичні дисципліни.

Natalia CHERVIAKOVSKA,

orcid.org/0000-0003-3463-6333

Graduate Student at the Department of Vocational Education, Labor Training and Technology

Berdyansk State Pedagogical University

(Berdyansk, Zaporizhia region, Ukraine) nataviktorovna.ch@gmail.com

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR PROFESSIONALLY-ORIENTED COMPUTER SCIENCE TEACHER OF PRIMARY SCHOOL PROFESSIONAL EDUCATION

The provision of modern interactive complexes in classrooms and the integration of digital technologies in the teaching and learning process require a new kind of knowledge for teachers, the new form of teaching and learning requires a teacher of the New Formation to have high knowledge and skills in using digital tools – to select and use off-the-shelf educational software, games and web contents, to have skills in creating interactive activities using online services and teaching tools to achieve the goals of the New Ukrainian School.

Also, modern teachers must be proficient in digital information technology to realize self-learning. The relevance of the problem is the search for effective and innovative approaches, because this is an important role in the formation of practical skills for using digital technologies in activities. This article provides a theoretical outline of educational and presents our understanding of the concept “organizational and pedagogical conditions”. There are organizational and pedagogical conditions at raising the level of professional competence and quality training, of competitive specialist to become successful teachers of the New Ukrainian School. Professionally-oriented content of Computer Science increases teaching motivation to study computer science, using enter interdisciplinary links, Implementation in the educational process of special methods, teaching technologies, adopting technology to support inclusive education. Interactive communication teaching through the using of computer technologies, modernization of practical teaching methods in connection with the new role of the teacher in the paradigm of school education is a necessary and sufficient set of conditions for the effective training of a teacher who is able to solve the types of specialized tasks of primary education.

Key words: professionally-oriented education, professional higher education, organizational and pedagogical conditions, New Ukrainian School, Computer Technologies and Computer Science.

Постановка проблеми. Реформа української освіти триває, і для її успішної реалізації прийнята низка документів, якими регулюється порядок здійснення освітнього процесу: розпорядження «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» (2016 рік), Закон України «Про освіту» (2017 рік), наказ «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2020 рік), наказ «Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» (2021 рік) тощо. В епоху нової освітньої парадигми й становлення основних її засад виділяються такі продуктивні педагогічні технології, як комп'ютеризація навчального процесу, дистанційне навчання, використання відкритих освітніх ресурсів, універсальних методів навчання, що має сприяти модернізації системи освіти відповідно до потреб сучасного суспільства.

Концепція Нової української школи, прийнятий наприкінці 2020 року професійний стандарт учителя, який визначає загальні й професійні компетентності вчителя, стрімкий науково-технічний прогрес, на який повинна реагувати система освіти, світова криза, пов'язана з пандемією COVID-19, – усе це сприяє формуванню та впровадженню нових методик у навчанні інформатичних дисциплін у фахових передвищих закладах. Необхідність забезпечення результативними організаційно-педагогічними умовами у формуванні професійно орієнтованого навчання майбутнього вчителя початкової ланки є натеper однією з найважливіших потреб. Йдеться про озброєння майбутнього фахівця необхідними й достатніми інноваційними методами діяльності, створення «унікального» простору для здобуття професійної освіти всіма учасниками процесу, зокрема й здобувачами з ООП, забезпечення якісного, сучасного процесу для ефективного набуття знань, умінь, цінностей, ставлення та навичок у галузі інформаційних технологій у педагогічних коледжах для успішного виконання своїх професійних функцій у майбутньому.

Аналіз досліджень. Проблема визначення педагогічних умов формування професійної компетентності фахівців різних спеціальностей розглядається в працях таких науковців, як С. Адамів, Ю. Бабанський, З. Бакум, С. Бондар,

В. Бондаренко, О. Васюкович, П. Дармограй, О. Дерев'янка, С. Деньгаєва, В. Коваль, О. Кривонос, В. Крупа, О. Рогульська, А. Татарнікова, Ю. Шапран та інші.

Поняттю «організаційно-педагогічні умови» приділяли увагу такі дослідники, як В. Афанаєв, Т. Вдовичин, О. Галкіна, І. Гірка, А. Дендєбері, О. Єжова, Д. Єнигін, Г. Полякова, А. Смолюк, Н. Фролова й інші.

Мета статті – визначити організаційно-педагогічні умови викладання інформатичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти для успішної реалізації особистості в професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна освіта в Україні зазнає багато змін. Реформа української освіти, яка почалася з початкових класів, продовжується і в середній школі. У фокусі залишається якісна підготовка компетентного спеціаліста, який має стати успішним учителем Нової української школи. В епоху інновацій і змін сучасної освіти підходять умови до викладання інформатичних дисциплін у фахових передвищих закладах потребують трансформації, щоб забезпечити високий рівень навчання та використання інформаційних і комунікаційних технологій, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності.

Продуктом якісної підготовки майбутнього спеціаліста закладу фахової передвищої освіти має стати професійна готовність до інтеграції комп'ютерних технологій у навчальну програму й уміння методично правильно навчати дітей застосовувати технології та навички, необхідні для використання різних комп'ютерних систем, мереж і додатків. Учитель нового покоління повинен використовувати інструменти, які допомагають стимулювати творчі, пізнавальні здібності учнів. Сучасний учень потребує, щоб навчання було цікавим, інтерактивним, новітнім. Тому для позитивних змін в опануванні нових знань, умінь і навичок на заняттях із дисциплін інформатичного напрямку необхідно модифікувати процес формування сучасного спеціаліста, який сприятиме накопиченню певного арсеналу знань способів, прийомів і засобів як загальнодидактичних, так і галузево-дидактичних під час виконання певного комплексу організаційно-педагогічних умов.

Академічний тлумачний словник української мови лексичне значення поняття «умова» роз'яснює як «необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь» (СУМ-11, 1970–1980: 11). У філософському енциклопедичному словнику умову розглядають як «те, від чого залежить щось інше

(що обумовлюється); істотний компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодій), із наявності якого з необхідністю випливає існування такого явища. Увесь такий комплекс у цілому називають достатніми умовами явища. Якщо з усіх можливих наборів достатніх умов відібрати загальні, отримаємо необхідні умови, тобто умови, які представлені кожен раз, коли відбувається обумовлене явище. Повний набір необхідних умов, з якого не можна виключити жодного компонента, не порушивши обумовленості, і до якого не можна додати нічого, що не було б зайвим з боку обумовлення такого явища, називають необхідними й достатніми умовами. Найчастіше умови розглядаються як щось зовнішнє для явища на відміну від ширшого поняття причини, що містить як зовнішні, так і внутрішні чинники» (Ільичев, 1983: 6). Своєю чергою поняттю «умова» є пояснення і з боку психології, яке наведене в словнику психологічних термінів за З. Курлянд: це «сукупність явищ зовнішнього й внутрішнього середовища, що, ймовірно, впливає на розвиток конкретного психічного явища; до того ж це явище опосередковується активністю особистості, групою людей» (Словник-довідник з професійної педагогіки, 2006: 10).

Схарактеризуємо зміст поняття «педагогічні умови». Аналіз науково-педагогічної літератури дозволяє свідчити про те, що поняття «педагогічна умова» розглядається багатьма вченими в різних аспектах. О. Кривонос, наприклад, під педагогічною умовою розуміє штучно створене середовище в навчально-виховному процесі, яке забезпечує досягнення поставленої мети (Кривонос, 2016: 9). В. Коваль розглядає педагогічні умови як сукупність заходів педагогічного процесу, які, з одного боку, забезпечують досягнення здобувачами необхідного рівня сформованості професійної компетентності, а з іншого, – сприяють підвищенню ефективності такого процесу (Коваль, 2016: 8). Власне розуміння педагогічних умов подав Н. Гора: це сукупність заходів і методів навчання, що сприяє побудові навчально-творчого процесу з урахуванням потреб, інтересів і можливостей особистості, впливає на формування професійної компетентності майбутніх фахівців і допомагає розкрити їх потенціал особистості в професійному й суспільному планах (Гора, 2018: 5). Таким чином, педагогічні умови якісно впливають на процес професійно орієнтованого навчання.

Далі розглянемо поняття «організаційно-педагогічні умови». Успішне формування інформаційно-цифрової, предметної, проєктувальної, інклюзивної, здоров'язбережувальної компетент-

ностей та інших здібностей у майбутніх вчителів початкової школи під час навчання інформаційних дисциплін, які були нами встановлені в попередній роботі (Бардус, 2020: 1), залежить від особливостей організації навчально-виховного процесу. Як зазначає О. Єжова, «організаційно-педагогічні умови» мають передбачати такі обставини, що сприяють упорядкованості, узгодженості взаємодії суб'єктів педагогічного процесу й спільно реалізують певну програму або мету (Єжова, 2014: 7). Організаційно-педагогічні умови Т. Вдовичин характеризує як сукупність факторів, що забезпечують регулювання, взаємодію об'єктів та явищ педагогічного процесу для досягнення поставленої мети, вдосконалюють взаємостосунки учасників педагогічного процесу для вирішення конкретних дидактичних завдань, сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців, їхньої самостійності, ініціативності, професійного інтересу (Вдовичин, 2013: 2). Організаційно-педагогічні умови (далі – ОПУ), за І. Гіркою, – це сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених чинників, які забезпечують цілеспрямований процес формування професійної компетентності (Гирка, 2017: 4). На думку О. Галкіної, ОПУ доцільно розглядати як сукупність взаємопов'язаних інформаційних комплексів (передумова, обстановка, вимоги), що створюються суб'єктом-керівником на управлінському рівні й забезпечують управління педагогами та їхньою професійною діяльністю, а також тими, хто навчається, і їхньою діяльністю з досягнення педагогічних цілей (Галкіна, 2009: 3).

Проаналізувавши термін «організаційно-педагогічні умови», визначений рядом науковців, ми пропонуємо розуміти його в рамках нашої теми як сукупність певних взаємопов'язаних освітніх ресурсів, спрямованих на реалізацію якісного професійно орієнтованого навчання інформаційних дисциплін майбутніх учителів початкової школи в закладах фахової передвищої освіти.

Комплекс організаційно-педагогічних умов має відповідати сучасним реаліям і поліпшувати освітній процес. Ми пропонуємо такі організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи в закладах фахової передвищої освіти:

1. Професійно орієнтований контент інформаційних дисциплін.
2. Підвищення навчальної мотивації до вивчення інформаційних дисциплін.
3. Застосування міжпредметних зв'язків у процесі навчання інформаційних дисциплін.

4. Упровадження в освітній процес спеціальних методів, педагогічних технологій, адаптивних технічних засобів для підтримки інклюзивного навчання.

5. Забезпечення проблемного й інтерактивно-комунікаційного навчання, пов'язаного з використанням комп'ютерних технологій.

6. Модернізація практичних прийомів навчання у зв'язку з новою роллю вчителя в парадигмі сучасної освіти.

Розглянемо представлені нами умови докладніше.

Професійно орієнтований контент інформатичних дисциплін. Наповнення предметним професійно орієнтованим змістом є надзвичайно важливим у формуванні якісної професійної підготовки здобувача до трудової діяльності. Інформатичні дисципліни надають основу, яка дозволяє майбутнім фахівцям адаптуватися до нових технологій, генерувати нові ідеї, впевнено реалізовуватися в професійній діяльності. Професійну діяльність учителя початкової школи з використання та навчання інформаційних технологій охоплює діяльність з організації, реалізації та управління освітнім процесом (Бардус, 2020: 1). Тому постає питання: Чи задовольняє зміст інформатичних дисциплін реалізувати вимоги до майбутнього вчителя початкової школи стосовно застосування та навчання ним цифрових технологій у майбутній професійній діяльності? Аналіз результатів анкетування показав, що трансформація змодельованих професійних ситуацій у навчальний процес на заняттях інформатичного напрямку проходить на недостатньому рівні, що призводить до зменшення значущості таких дисциплін для подальшої профдіяльності. Таким чином, необхідно приділити увагу наповнюваності навчальних

предметів професійно-комунікативним змістом: використання на заняттях матеріалів, які знайомлять здобувача з основним змістом спеціальності, створення ситуацій, в яких під час використання теоретичних знань вирішувалися б практичні задачі професійної направленості.

Підвищення навчальної мотивації до вивчення інформатичних дисциплін. Мотивація щодо предмета відіграє важливу роль у впливі на розуміння здобувачами змісту предмета та їх успішність із предмета. Мотивовані здобувачі з великим бажанням намагаються вирішувати складні, нестандартні завдання, отримувати задоволення від своїх досягнень і долати будь-які труднощі. Конструктивна критика, цікавий, популярний і нескладний у засвоєнні навчальний зміст предмету, сприятлива атмосфера на заняттях, сучасний кабінет інформатики з інтерактивним і мультимедійним обладнанням і позитивний імідж викладача є, на нашу думку, істотними складниками навчальної мотивації.

Застосування міжпредметних зв'язків у процесі навчання інформатичних дисциплін. Інформатичні технології глибоко й усеосяжно впливають на ряд інших навчальних дисциплін, відкриваючи шлях до міждисциплінарних зв'язків. Упровадження розумових вправ, які будуть вирішувати реальні міжпредметні задачі, удосконалить критичне мислення, підготує здобувача до розв'язання професійно спрямованих проблем на практиці й у подальшій трудовій діяльності, навчить розпізнавати й використовувати інформацію з різних джерел або з різними думками.

Безпосередній зв'язок повинен бути між інформатичними дисциплінами, які мають бути взаємопов'язані між собою за змістом і забезпечуватись поступовість у навчальному плані, щоб сформувати цілісну систему, повне уявлення про обчислювальну техніку, включаючи її теоретичні й алгоритмічні основи, апаратне й програмне забезпечення, а також її використання для обробки інформації, моделювання даних та інформаційних процесів. На нашу думку, під час організації навчання інформатичних дисциплін необхідно включати завдання контактуючих предметів (рис. 1), які сприятимуть значному розширенню та поглибленню знань здобувача та якісно впливатимуть на розвиток цифрової компетентності.

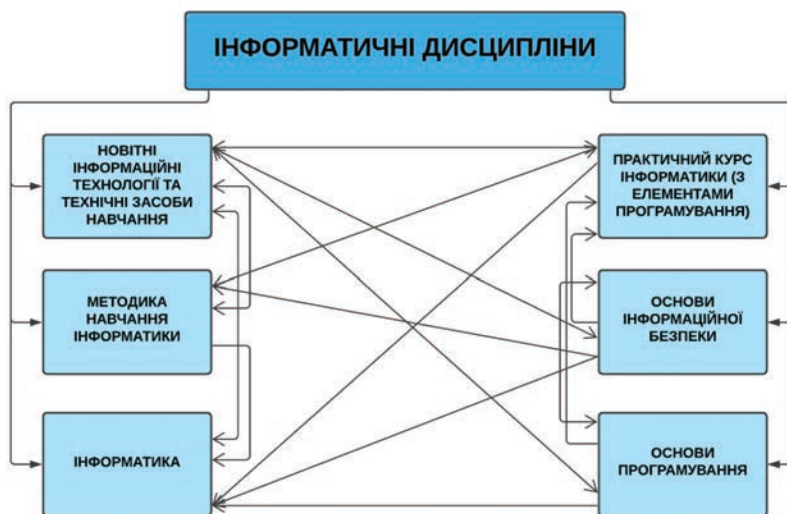

Рис. 1. Міжпредметні зв'язки між інформатичними дисциплінами

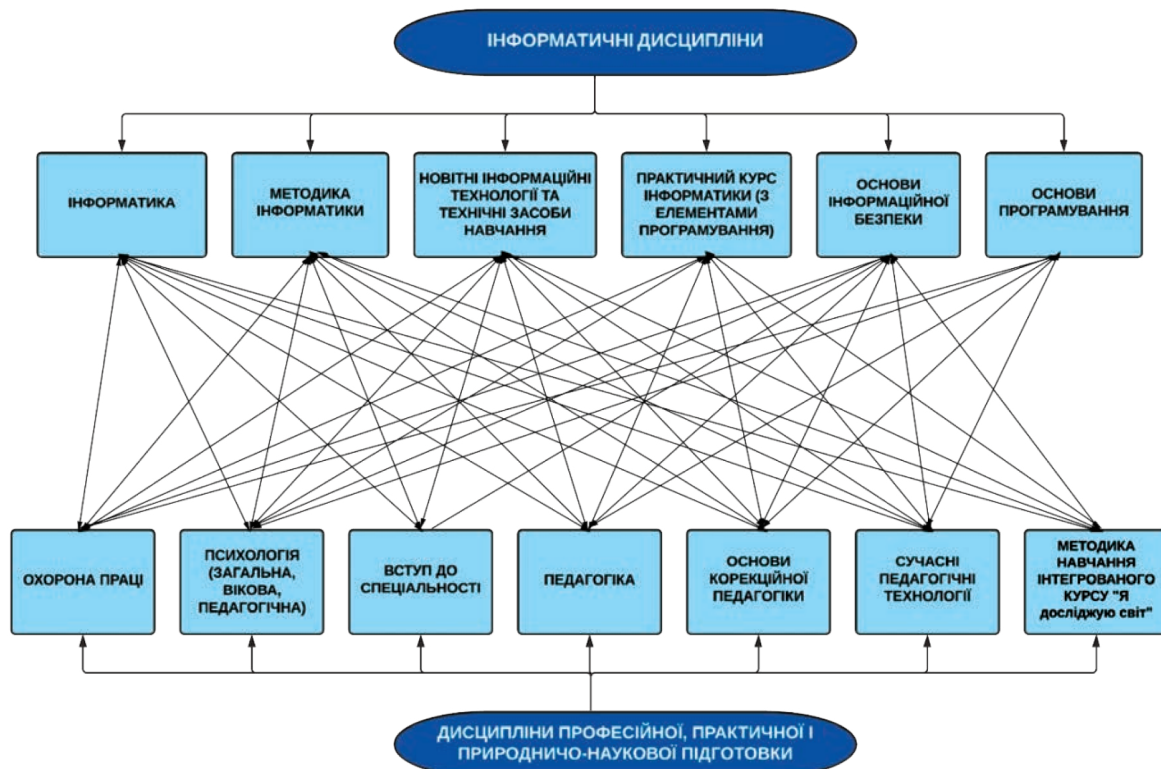

Рис. 2. Міжпредметні зв'язки між інформатичними дисциплінами й дисциплінами професійної, практичної та природничо-наукової підготовки

Використання міжпредметних зв'язків із дисциплінами професійної, практичної та природничо-наукової підготовки має велике значення для формування предметної, проєктувальної, інклюзивної, здоров'язбережувальної компетентностей. Насичення занять завданнями, прикладами, проблемними питаннями й ситуаціями, які мають професійно спрямований характер, сприятиме координації та систематизації знань, умінь і навичок здобувачів. Інтегративний зміст інформатичних дисциплін із предметами «Психологія», «Педагогіка», «Охорона праці» тощо (рис. 2) забезпечить узагальнення певних розділів навчального матеріалу. Здобувач навчиться пояснювати причинно-наслідкові зв'язки, активно поєднувати й використовувати знання з різних навчальних предметів.

Упровадження в освітній процес спеціальних методів, педагогічних технологій, адаптивних технічних засобів для підтримки інклюзивного навчання. У середовищі інклюзивної освіти всі здобувачі незалежно від здібностей або інвалідності навчаються разом в одному приміщенні (кабінеті), відповідному до їхнього віку. Такий підхід до навчання спрямований на створення рівноправної та сприятливої атмосфери навчання для кожного здобувача.

Основним завданням у створенні інклюзивного осередку є гнучкий підхід у розробці навчальних програм, який дасть усім здобувачам рівні можливості для навчання, створення навчальних цілей, впровадження спеціальних методів, використання дидактичних матеріалів і технічних засобів, які можуть бути налаштованими й пристосованими до індивідуальних потреб суб'єктів навчання.

Натепер більшість фахових навчальних закладів не мають інформаційних і комунікаційних технологій супроводу інклюзивного навчання: технології спеціального призначення, комунікаційного супроводу, інформаційно-технологічні засоби доступу. Такий стан справ сповільнює та ускладнює процес інклюзивності освіти. Через використання технологій загального призначення, адаптацію змісту навчання інформатичних дисциплін, активну міжпредметну діяльність із дисциплінами, спрямованими на інклюзивне навчання, на нашу думку, досягається натепер кращий педагогічний ефект.

Забезпечення проблемного й інтерактивно-комунікаційного навчання, пов'язаного з використанням комп'ютерних технологій. Застосування інтерактивно-комунікаційного навчання спрямоване на підвищення якості спілкування в процесі навчання за допомогою інформаційно-

комунікаційно-цифрових технологій. Особливо актуальним питання комунікативного підходу через використання комп'ютерних технологій стало під час пандемії. Важливою є ефективність інтерактивного спілкування, добір технічних засобів, які нададуть можливість якісно передавати й отримувати інформацію. Доцільно буде складні проблеми реального світу використовувати як засіб сприяння вивченню здобувачами концепцій і принципів впровадження цифрових технологій в освітнє середовище. Таким чином, зміст предмету «Новітні інформаційні технології та технічні засоби навчання» має бути динамічним, залежати від сучасних світових тенденцій діджиталізації. А його безумовний зв'язок з іншими предметами (рис. 1, 2) задаватиме курс на впровадження нових цифрових технологій у загальну систему освітнього простору навчального закладу.

Модернізація практичних прийомів навчання у зв'язку з новою роллю вчителя в парадигмі сучасної освіти. Успішний вчитель і фахівець – це людина-лідер, який має виступати в ролі партнера, тьютора, фасилітатора, модератора, новатора, ментора. Таким чином, стає необхідно осучаснювати прийоми навчання для розвитку тих навичок та якостей, які притаманні «новому вчителю» Нової української школи.

Новий формат навчальних занять у нашому розумінні розглядається як активне спілкування між учасниками освітнього процесу для плідної взаємодії один з одним, «спільного споживання» знань через інтеграцію інтерактивних форм event'ів майбутнього. Так, класичний семінар буде доцільно проводити у вигляді заходу нового покоління як «Акваріум», де здобувачі легко зможуть розв'язувати складні питання, навчатимуться вибудовувати демократичні, толерантні й дружні стосунки й знаходити прозорі й правильні рішення.

Сучасні способи презентації (PechaKucha), упровадження нових технологій проведення заходів у навчальний процес (Open Space) дозволять здобувачу отримати навички модератора, тобто представляти учасникам заняття проблему, формулювати цілі й планувати подальші дії. Нові формати проведення навчальних занять інформатичного напрямку сприятимуть удосконаленню сучасних навичок здобувачів (командна співпраця, адаптивність, інноваційність, уміння спілкуватися тощо) і формуванню в них ключових компетентностей (Бардус, 2020: 1), необхідних як на практиці, так і в подальшій навчальній або професійній діяльності.

Висновки. Отже, під організаційно-педагогічними умовами розуміємо сукупність освітніх засобів, спрямованих на досягнення якісно-високого рівня професійної компетентності випускника фахового педагогічного закладу, його професійне зростання та самовдосконалення. Якісна підготовка здобувача на заняттях інформатичного напрямку може здійснюватися в разі створення необхідних організаційно-педагогічних умов, які мають забезпечити високу мотиваційну, професійно-змістовну, міжпредметну складову частину навчальних дисциплін. Забезпечення проблемного й інтерактивно-комунікаційного навчання, впровадження в зміст інформатичних дисциплін основних форм і методів інклюзивного навчання, модернізація практичних прийомів навчання предметів інформатичного напрямку якісно й ефективно вплине на професійне становлення майбутнього спеціаліста.

Перспективи подальших досліджень у напрямі роботи будуть спрямовані на представлення експериментальних результатів запропонованих педагогічних умов розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів початкової школи через вивчення інформатичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бардус І. О., Червяковська Н. В. Проблеми інформатичної підготовки вчителів початкової школи у закладах фахової передвищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 34. Том 1. С. 198–202.
2. Вдовичин Т. Я. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов для забезпечення навчального процесу майбутніх фахівців у педагогічному університеті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : Збірник наукових праць. 2013. № 34. С. 225–229.
3. Галкина О. В. Роль и место понятия «организационно-педагогические условия» в терминологическом аппарате педагогической науки : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования». Самара, 2009. 19 с.
4. Гирка І. В. Управління формуванням професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Старобільськ, 2017. 238 с.
5. Гора Н. В. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх товарознавців. *Молодий вчений*. 2018. № 6 (58). С. 134–137.
6. Философский энциклопедический словарь / Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. Москва : Советская Энциклопедия, 1983. 840 с.

7. Єжова О. О. Сутність організаційно-педагогічних умов педагогічного процесу. *Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 3. С. 39–43.
8. Коваль В. О. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів. *Філологічний часопис*. 2016. Вип. 1. С. 164–177.
9. Кривонос О. Б. Умови формування професійних компетентностей майбутніх педагогів. *Вісник Черкаського університету / Міністерство освіти і науки України, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні науки*. Черкаси : Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2016. № 9. С. 117–122.
10. Словник-довідник з професійної педагогіки / А. В. Семенова, З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, І. О. Бартенєва. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с.
11. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/umova> (дата звернення: 01.09.2021).

REFERENCES

1. Bardus I., Cherviakovska N. Problemy informatychnoi pidhotovky vchyteliv pochatkovoї shkoly u zakladakh fakhovoi peredvyshchoї osvity. [Problems of computer science training of future primary school teachers in professional colleges]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. – Drohobych: Vydavnychiy dim “Helvetyka”, 2020. Vyp. 34. Tom 1. pp. 198–202 [in Ukrainian].
2. Vdovychyn T. Obhruntuvannia orhanizatsiino-pedahohichnykh umov dlia zabezpechennia navchalnoho protsesu maibutnykh fakhivtsiv u pedahohichnomu universyteti. [Substantiation of organizational and pedagogical conditions to ensure the educational process of future professionals at the Pedagogical University]. Zbirnyk naukovykh prats “Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problem”. 2013. № 34. pp. 225–229 [in Ukrainian].
3. Galkina O. V. Rol i mesto ponyatiya “organizatsionno-pedagogicheskie usloviya” v terminologicheskoy apparate pedagogicheskoy nauki [The role and place of the concept “organizational and pedagogical conditions” in the terminology of pedagogical science]: avtoref. diss. na soisk. uch. stepeni kand. ped. nauk : spets. 13.00.01 “Obschaya pedagogika, istoriya pedagogiki i obrazovaniya”. Samara, 2009. 19 p. [in Russian].
4. Hyrka I. V. Upravlinnia formuvanniam profesiinoї kompetentnosti maibutnykh uchyteliv informatyky v protsesi fakhovoi pidhotovky [Management of forming future IT teachers professional competence in the process of professional training]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.06. Starobilsk, 2017. 238 p. [in Ukrainian].
5. Hora N. Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoї kompetentnosti maibutnykh tovaroznavtsiv. [Pedagogical terms of forming of professional competence of future commodity experts]. Naukovyi zhurnal “Molodyi vchenyi” № 6 (58). 2018. pp. 134–137 [in Ukrainian].
6. Ilichev L. F., Fedoseev P. N., Kovalev S. M., Panov V. G. Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar. [Philosophical encyclopedic dictionary]. Moskva : Sovetskaya Entsiklopediya, 1983. 840 p. [in Russian].
7. Iezhova O. Sutnist orhanizatsiino-pedahohichnykh umov pedahohichnoho protsesu. [The essence of organizational and pedagogical conditions of the pedagogical process]. Psykholoho-pedahohichni nauky. 2014. № 3. pp. 39–43.
8. Koval V. Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoї kompetentnosti maibutnykh uchyteliv-filolohiv. [Pedagogical conditions for the formation of professional competence of future teachers of philology]. Filolohichni chasopys. 2016. Vyp. 1. pp. 164–177 [in Ukrainian].
9. Kryvonos O. Umovy formuvannia profesiinykh kompetentnostei maibutnykh pedahohiv. [Terms of forming of professional competences of future teachers]. Visnyk Cherkaskoho universytetu/ MON Ukrainy, Cherkaskyi natsionalnyi universytet imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriia : Pedahohichni nauky. – Cherkasy : Cherkaskyi natsionalnyi universytet imeni Bohdana Khmelnytskoho. 2016. № 9. pp. 117–122 [in Ukrainian].
10. Semenova A. V., Kurliand Z. N., Khmeliuk R. I., Bartenieva I. O. Slovnyk-dovidnyk z profesiinoї pedahohiky. [Dictionary-reference book on professional pedagogy]. Odesa : Palmira, 2006. 221 p. [in Ukrainian].
11. Slovnyk ukrainskoi movy. [Dictionary of the Ukrainian language]. URL: <http://sum.in.ua/s/umova> (data zvernennia: 01.09.2021) [in Ukrainian].